

การศึกษาสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

โอภาส สุขหวาน^{1*}, พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์²
สกล วรเจริญศรี³, กุซงค์ จันทร์จิระ⁴ และปวีตวงศ์ บำรุงจันทร์⁵

^{2,3}ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

^{1,4,5}ภาควิชาอุตสาหกรรมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*Corresponding author e-mail: ophast@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อการศึกษาสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน 1) การศึกษาสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะความเป็นครู มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา และหลักเกณฑ์ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ครูอาชีวศึกษา เกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูที่ทางผู้บริหารหรือวิทยาลัยต้องการ จำนวน 15 คน แล้ววัดสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาโดยใช้แบบวัดสมรรถนะความเป็นครู นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูอาชีวศึกษาที่ทำงานในวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอาชีวศึกษา ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 21 แห่ง จำนวน 236 คน และนำผลมาเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2) การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษา ดำเนินการโดยการการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาให้มีการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูโดยดำเนินการ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนครูอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ มีการจัดประสบการณ์ระหว่างเรียนและฝึกปฏิบัติวิชาชีพ และ 2) การพัฒนาครูประจำการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาตามความจำเป็นของกลุ่มครูอาชีวศึกษา และมีการใช้การพัฒนาสมรรถนะด้วยวิธีการที่หลากหลาย

คำสำคัญ : สมรรถนะความเป็นครู, ครูอาชีวศึกษา

A STUDY OF TEACHER COMPETENCIES AMONG VOCATIONAL TEACHERS IN BANGKOK

Ophat Sukwan^{1*}, Pacharaporn Srisawat²

Skol Voracharernsri³, Puchong Chanjira⁴ and Pawatwong Bamroongkhan⁵

^{2,3}*Department of Guidance and Psychology Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University*

^{1,4,5}*Department of Industrial Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University*

**Corresponding author e-mail: ophast@hotmail.com*

Abstract

The purpose of this research was to study the competency of the vocational teachers in Bangkok area; the operation can be divided into 1) to study the competency of the vocational teachers in Bangkok conducted by the studying the documents and the research related to the teacher competencies, Professional standard of vocational teachers and conditions. The interviewer were 15 persons of management administrators and vocational teachers in vocational college for the demand for teacher competencies to the management administrators or the college. The measurements used in the data collection were teacher's competency questionnaire from 236 vocational teachers who worked in 21 vocational colleges under the Office of the Vocational Education Commission in Bangkok area. The results were comparing to the competencies of the vocational teachers who were graduated and not graduated in the education program in Bangkok area, and 2) proposed was to study policy recommendation for encourage the competency of vocational teachers will be conducted for research conclusion by groups discussion. The result as follow; 1) The competency of vocational teachers were both general and every factors of teacher competencies at a high level. 2) The competency comparative results between the vocational teachers who were graduated and not graduate in the education program in Bangkok area were different with no statistically significant at the .01 level, and 3) The policy recommendation for encourage the development of vocational teachers competency were as follows; 3.1The curriculum development and teaching management of vocational teachers to encourage the professional competence development by experiences management and professional practice, and 3.2 The in-service teachers development to reinforce the competency of vocational

teachers as needed of the vocational teachers and to use the competency development with various methods.

Keywords : Teacher Competencies, Vocational Teacher

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งสำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพคน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงระบบและโครงสร้างไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิด (กระทรวงศึกษาธิการ.2560 : 10) โดยในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2574) มุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และการศึกษาเพื่อการทำงานและสร้างงานได้ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความเป็นพลวัต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึง (Access) ความเท่าเทียม (Equity) คุณภาพ(Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) และการพัฒนาครูเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยให้มีการปรับปรุงหลักสูตรผลิตครูให้อิงสมรรถนะมีจิตวิญญาณความเป็นครู ให้เป็นผู้แนะนำ รวมทั้งศึกษาแนวทางการกำหนด “สมรรถนะครูระดับชาติ” ที่จะนำไปสู่การออกแบบวิชาชีพครูทั้งระบบ ตั้งแต่หลักสูตรการผลิตครูใหม่ การพัฒนาครูประจำการ การประเมินวิทยฐานะทางวิชาชีพ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560 : 26)

ตามนโยบายด้านการอาชีวศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการอาชีวศึกษา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกันในการผลิตและพัฒนากำลังคน ตามความต้องการของประเทศเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการที่จะดำเนินการผลิตกำลังคนให้ตอบสนองความต้องการ (Demand Driven) จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้กำลังคนที่จบการศึกษาหรือผ่านการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถ หรือมีสมรรถนะตามที่สถานประกอบการต้องการ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนแบบอิงฐานสมรรถนะ (Competency Based Education and Training) โดยครูผู้สอนจะต้องทำแผนการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะจัดเตรียมสื่อการสอน วัสดุครุภัณฑ์ รวมถึงจัดกระบวนการเรียนการสอน และประเมินผลผู้เรียน

ในการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา “ครูอาชีวศึกษา” นับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากครู(Teacher) เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการสอน ให้ความรู้ ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยทางตรงหรือทางอ้อม ครูที่ทำหน้าที่ในการสอนต้องมีความรู้และทักษะในการเป็นครูมืออาชีพตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ผู้ที่จะเป็นครูที่ดีได้จะต้องมีคุณสมบัติของ“ความเป็นครู”เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้นแบบที่ทำตามในทางที่ถูกต้อง มีผู้ได้ให้ความหมายของครูว่าเป็นบุคคลผู้ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมของสังคมให้กับศิษย์ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งแนะแนวทางในการดำรงชีวิตแก่ศิษย์ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรมตามที่พึงปรารถนาของสังคม (รัตมี สีหะนันท์. 2551 : 49) และครูจะต้องรู้ว่าตนมีหน้าที่ทำอะไร ประพฤติและปฏิบัติตนอย่างไร ต้องมีความรู้และทักษะกระบวนการในการประกอบอาชีพเช่นไร นอกจากนี้ยังต้องมีใจรักในวิชาชีพ รู้จักประเมินตนเอง เข้าใจในความมุ่งหมายของการเป็นครูอย่างแท้จริงเป็นอย่างไร ครูมีหน้าที่ภาระรับผิดชอบอะไร (สุขวสา ยอดกมล.

2552 : 7) เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไปให้เหมาะสมกับอาชีพที่สังคมยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ครูยุคใหม่ต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นเป็นครูมืออาชีพ โดยฤตินันท์ สุมทรัพย์ (2556:1-2) ได้กล่าวถึงครูในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบดังนี้ 1) มีความสามารถพื้นฐานทางจริยธรรม 2) มีความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต 3) ความสามารถในการคิด 4) ความสามารถในการนำตนเอง และ 5) สมรรถนะที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพครู

สภาพปัญหาของครูอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน อาทิงานวิจัยของ อร่ามศรี อภาอดุล และคณะ (2555 : 123-124) ที่ศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา พบว่า ครูอาชีวศึกษามีปัญหา 1) ขาดความชำนาญในวิชาชีพโดยเฉพาะครูอาชีวศึกษาที่จบใหม่ไม่สามารถสอนวิชาปฏิบัติได้ 2) ขาดความรู้ความสามารถทักษะในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ขาดความรู้ด้านทฤษฎี สอดคล้องกับมานิต ศิริเพิ่มพูน (2552 : 2) ที่ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะเป็นครูยุคใหม่ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2661) ตามการรับรู้ของคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีวิศวกรรมบริหารธุรกิจ พบว่า ครูที่เพิ่มเริ่มต้นการเป็นครูที่มีประสบการณ์จากที่อื่น 1-5 ปี ของการปฏิบัติการสอนขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน และครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 5 ปี ขาดความรู้ทักษะด้านเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ในการจัดการเรียนการสอน และงานวิจัยของเมธิคติน สมอุนจารย์ และคณะ (2556 : 173) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา พบว่า ครูอาชีวศึกษาบางสาขาขาดความรู้สมรรถนะผู้ประกอบการอาชีพ ไม่สามารถพัฒนาความใหม่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

จากผลงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ครูอาชีวศึกษาจะต้องมีการเพิ่มพูนสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นอาชีพสมรรถนะที่เกี่ยวกับทักษะด้านการจัดการ (Management skills) เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitators) ให้แก่ผู้เรียนที่จะเข้าสู่อาชีพ ซึ่งต้องเรียนรู้ถึงบรรยากาศของความเชื่อมั่น (Learning in climate of trust) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ภาคธุรกิจ (Enterprise) การเปิดใจรับสิ่งใหม่ (Open sharing) (Ortrum, 1992 : 211) รวมทั้งคุณนั้ต้นและทราวอร์ โรเบิร์ต (Ortrum, 1992 : 211 cited Cunnington and Travor-Robert) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอาชีวศึกษาว่านอกเหนือจากภาระหน้าที่ในการสอนตามหลักสูตรและโปรแกรมรายวิชาแล้ว ครูอาชีวศึกษาควรมีบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย ดังที่ วีระพันธ์ สิทธิพงศ์ (2547 : 373) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพครูอาชีวศึกษาได้แก่ คุณภาพโปรแกรมพัฒนาครูอาชีวศึกษา (Quality of the staff development course) คุณภาพการสอนของครู (Quality of teaching) คุณภาพของกระบวนการสอน (Quality of the examining process) และคุณภาพรายวิชา (Quality of course) นอกนั้งานวิจัยของอร่ามศรี อภาอดุล และคณะ (2555: ก) ที่ได้ศึกษามาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา 5 สาขาวิชา คือ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรมเกษตรกรรม และศิลปกรรม พบว่า มาตรฐานวิชาชีพครูแบ่งเป็น 3 สมรรถนะประกอบด้วย สมรรถนะแกน (Core competencies) สมรรถนะความเชี่ยวชาญสำหรับวิชาชีพครู (Professional competencies) สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขา (Functional competencies) จากเอกสารและงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ทักษะและสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรได้รับศึกษา ส่งเสริมและพัฒนา

จากสถานะในปัจจุบันที่ครูอาชีวศึกษาประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ ครูอาชีวศึกษาที่มีใบประกอบวิชาชีพครู หมายถึงจบการศึกษาในหลักสูตรทางการศึกษามีใบประกอบวิชาชีพครู และครูอาชีวศึกษาที่ไม่ได้จบหลักสูตรทางการศึกษาแต่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู หรือหลักฐานที่ใช้แสดงในการประกอบวิชาชีพครูที่ครูสภาออกให้ ซึ่งครูทั้งสองกลุ่มนี้มีคุณลักษณะความเชี่ยวชาญและความชำนาญที่ไม่เหมือนกัน คือ ครูอาชีวที่จบการศึกษาหลักสูตรการศึกษา เป็นหลักสูตรที่เรียน 5 ปี มีรายวิชาชีพครู และนักศึกษามีการฝึกประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 1 ปี ส่วนครูอาชีวศึกษาที่ไม่ได้จบในหลักสูตรการศึกษา ส่วนใหญ่จะเรียนในสายวิชาชีพแล้วมาเรียนต่อประกาศนียบัตรวิชาชีพครูเพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครู ซึ่งครูกลุ่มนี้จะมีคุณลักษณะความเชี่ยวชาญ ชำนาญในวิชาชีพและการฝึกปฏิบัติ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบหลักสูตรทางการศึกษา ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายให้กับสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมครูอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะความเป็นครูเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการพัฒนาหลักสูตรในการผลิตครูอาชีวศึกษา การทำแผนพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาในประเด็นสมรรถนะความเป็นครู การพัฒนาเป็นแบบวัดสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษา ตลอดจน ได้สารสนเทศเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูอาชีวศึกษา และแนวทางการส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะความเป็นครูอาชีวศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยซึ่งแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 1

ตาราง 1 ขอบเขตการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา	องค์ประกอบของสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา	แหล่งข้อมูลเอกสาร - วิทยุหลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสมรรถนะความเป็นครูและมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา - ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือ แหล่งข้อมูลบุคคล - ผู้บริหารอาชีวศึกษา - ครูอาชีวศึกษา	ข้อมูลจากเอกสาร - สืบค้นรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารงานวิจัยบทความวิชาการบทความหนังสือ ฯลฯ ข้อมูลจากบุคคล - สัมภาษณ์ - การสอบถาม	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
	ศึกษาสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา	แหล่งข้อมูลจากบุคคล - ครูอาชีวศึกษาในพื้นที่กรุงเทพฯ	ข้อมูลจากบุคคล - การสำรวจ	- วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาใน	สมรรถนะของครูอาชีวศึกษา	แหล่งข้อมูลจากบุคคล - ครูอาชีวศึกษาในพื้นที่กรุงเทพฯ	ข้อมูลจากบุคคล - การสำรวจ	- วิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาที่จบจากหลักสูตรทางการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
หลักสูตรทาง การศึกษาและไม่ได้ จบในหลักสูตรทาง การศึกษา				และไม่ได้จบใน หลักสูตรทางการศึกษา โดยการวิเคราะห์โดย ใช้สถิติ t-test
3. เพื่อจัดทำ ข้อเสนอแนะเชิง นโยบายในการ ส่งเสริมสมรรถนะ ของครูอาชีวศึกษา	ข้อเสนอแนะเชิง นโยบายการ ส่งเสริมสมรรถนะ ของครูอาชีวศึกษา	<u>แหล่งข้อมูลจากบุคคล</u> ผู้ทรงคุณวุฒิ	<u>ข้อมูลจากบุคคล</u> การสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การทบทวนวรรณกรรม

มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา แบ่งออกได้เป็น

1. มาตรฐานใบอนุญาตประกอบวิชาชีพซึ่งใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะออกให้ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยผู้รอบรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพโดยวิชาชีพทางการศึกษาที่ทำ หน้าที่หลักทางด้านการเรียน การสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการรับผิดชอบ การบริหารสถานศึกษาตลอดจน การสนับสนุนการศึกษาให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศและการ บริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่างๆ ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและ บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น

3. มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาว่าด้วย ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ในการ ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วยมาตรฐาน ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน

- มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพว่าด้วย ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการ เรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการ ประกอบวิชาชีพได้

- มาตรฐานการปฏิบัติงานว่าด้วย ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงพฤติกรรมกรปฏิบัติงานและ การพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการ เรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง

- มาตรฐานการปฏิบัติตนว่าด้วย จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคมอันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานความรู้ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่ ครุสภา รับรอง

2. มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

สมรรถนะครู

1. แนวคิดทฤษฎีสมรรถนะครู มีดังนี้

แมคเคลลีแลนด์ (McClelland.1970) เป็นนักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้เริ่มต้นใช้คำว่า Competency และได้สรุปว่า สมรรถนะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา (IQ) ของคนเท่านั้น หากแต่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลด้วย โดยเฉพาะความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) การปรับทัศนคติของบุคคล นอกจากนี้แมคเคลลีแลนด์ได้ศึกษาพบว่า สมรรถนะเป็นสิ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่าวิธีการทำนายแบบเดิมที่พิจารณาความสามารถของบุคคลจากระดับการศึกษา และคะแนนสอบ นอกจากนี้สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา(2551 :25) ได้กล่าวถึงแนวคิด หลักการของสมรรถนะว่าการปฏิรูประบบราชการ รัฐบาลได้กำหนดมาตรการพัฒนาและบริหารกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการ จึงมีนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลแนวใหม่ที่ยึดหลัก สมรรถนะ (Competency Based) หลักผลงาน (Performance Based) และหลักคุณธรรม (Moral Based) กระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลยุคใหม่จึงให้ความสำคัญกับหลักการสมรรถนะในด้านการศึกษานั้นในกลุ่ม ทรัพยากรบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สมรรถนะ มีผู้แปลว่า “ความสามารถ” ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Other Characteristic) ที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จ และบรรลุผลสำเร็จ-ผลสัมฤทธิ์ขององค์กรในที่สุด สอดคล้องกับ โครเซคและสกอกกิน (Krozek and Scoggins.1999 :20) ที่กล่าวว่าสมรรถนะคือการใช้ประสิทธิภาพในการใช้องค์ความรู้ ทักษะเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นปฏิกริยาตอบโต้ของขบวนการทางจิตการคิดอย่างมีวิจารณญาณรวมทั้งทักษะในการติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติที่ตกลงร่วมกันอย่างมีมาตรฐานจนเป็นยอมรับแก่บุคคลทั่วไป) สมรรถนะเป็นความสามารถในการปฏิบัติได้อย่างเต็มศักยภาพอย่างเต็มที่(Thomson.1992 :25) ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่ประกอบด้วยแรงจูงใจ (Motive) ลักษณะส่วนบุคคล (Trait) การรับรู้ของตนเอง (Self concept) ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skill) (McClelland.1973) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ทักษะ (Skills) คือสิ่งที่บุคคลกระทำได้ดี และฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ เช่น ทักษะของพยาบาลในการฉีดยาคนไข้ โดยทำให้คนไข้เจ็บน้อยที่สุด
2. ความรู้ (Knowledge) คือความรู้เฉพาะด้านของบุคคล เช่น ความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ด้าน การบริหาร หรือความรู้ของศัลยแพทย์เกี่ยวกับเส้นประสาทและกล้ามเนื้อในร่างกายมนุษย์ เป็นต้น
3. การรับรู้ตนเอง (Self concept) คือทัศนคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น
4. ลักษณะส่วนบุคคล (Trait) คือ บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล เป็นสิ่งที่อธิบายถึง บุคคลนั้น เช่น ลักษณะการเป็นผู้นำ เป็นต้น
5. แรงจูงใจ (Motive) คือแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่สิ่งที่ เป็นเป้าหมายของเขา เช่น แรงจูงใจต่อการทำงานที่ทำให้บุคคลมีความมุ่งมั่นและมีความรับผิดชอบเพื่อ ความสำเร็จ

2. ประเภทของสมรรถนะ

นักวิชาการได้กล่าวถึงประเภทของสมรรถนะ อาทิ ชัชชินทร์ ชวนวัน (2547: 3-4) ได้แบ่งประเภทของสมรรถนะ 2 ประเภท คือ

1. สมรรถนะหลัก (Core competency) คือคุณลักษณะของบุคลากรทุกคนที่ต้องมี เพื่อให้บรรลุความสำเร็จขององค์การ เช่น ความรอบรู้เกี่ยวกับองค์การ ความซื่อสัตย์ ความใฝ่รู้ เป็นต้น

2. สมรรถนะในการทำงาน (Functional competency) คือความสามารถที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนั้นพึงมีเพื่อให้งานสำเร็จและได้ผลผลิตตามที่ต้องการมี 2 ลักษณะคือ

2.1 สมรรถนะร่วมของทุกตำแหน่งของกลุ่มงาน เป็นคุณลักษณะที่บุคคลทุกตำแหน่งในกลุ่มงานเดียวกันต้องมี เช่น กลุ่มงานฝึกอบรมจะต้องมีคุณลักษณะเหมือนกัน คือมีความรู้พื้นฐานการฝึกอบรม เป็นต้น

2.2 สมรรถนะเฉพาะของตำแหน่งงาน เป็นคุณลักษณะเฉพาะในกลุ่มงานนั้นๆ เช่น ตำแหน่งนักพัฒนาทรัพยากรบุคคลต้องมีความรู้ความสามารถในการประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรม

นอกจากนี้สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดสมรรถนะครูที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานด้วยสมรรถนะ 4 ด้านคือ

1. สมรรถนะหลัก (Core competency) เป็นสมรรถนะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องมี ประกอบด้วยสมรรถนะ 4 ด้านคือ

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ได้แก่ ความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงาน ความสามารถในการปฏิบัติงาน และผลการปฏิบัติงาน

1.2 การบริการที่ดี ได้แก่ ความสามารถในการสร้างระบบบริการ และความสามารถในการให้บริการ

1.3 การพัฒนาตนเอง ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการและวิชาชีพ และความสามารถในการประมวลความรู้และนำความรู้ไปใช้

1.4 การทำงานเป็นทีม ได้แก่ความสามารถในการวางแผนเพื่อการทำงานเป็นทีมและความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) เป็นสมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของแต่ละตำแหน่งตามสายงานครู ประกอบด้วยสมรรถนะ 5 ด้าน คือ

2.1 การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสามารถในการใช้และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ และความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.2 การพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความสามารถในการพัฒนาทักษะชีวิตสุขภาพกายและสุขภาพจิต ความสามารถในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความสามารถในการปลูกฝังความเป็นไทย และความสามารถในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน ได้แก่ความสามารถในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียนและวิชา และความสามารถในการกำกับ ดูแลชั้นเรียน

2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัย ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษาและวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการสังเคราะห์เช่นจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อจัดการเรียนรู้และบูรณาการความรู้ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ความสามารถในการเขียนเอกสารทางวิชาการและความสามารถในการวิจัย

2.5 สร้างความร่วมมือกับชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการการนำชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสถานศึกษา ความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

3. วินัย คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นคุณลักษณะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องยึดถือเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน ดังนี้

3.1 การมีวินัย ได้แก่ การควบคุมตนเอง การประพฤติปฏิบัติตนตามกติกาสังคม

3.2 การประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีทางกาย การเป็นแบบอย่างที่ดีทางวาจา และการเป็นแบบอย่างที่ดีทางจิตใจ

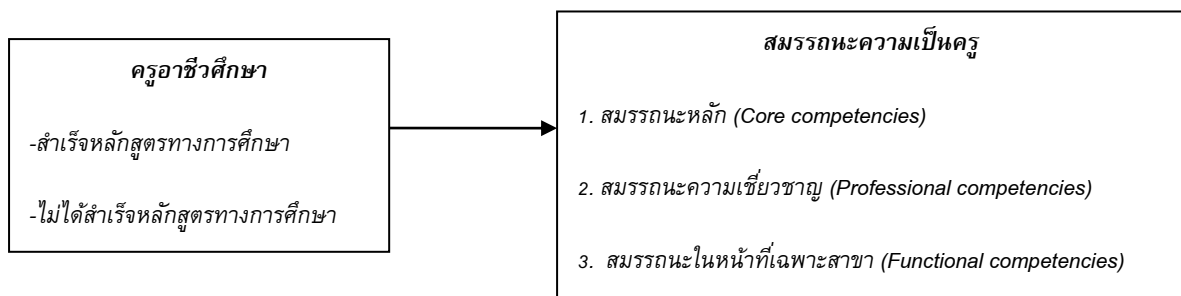
3.3 การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ได้แก่ การปฏิบัติตามปรัชญาและแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม เหมาะสมกับฐานะ หลีกเลียงจากอบายมุข รักษาสิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

3.4 ความรัก และศรัทธาในวิชาชีพ ได้แก่ ยึดมั่นในอุดมการณ์ ยกย่องบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ปกป้องเกียรติภูมิ เสียสละ และอุทิศตนเพื่อประโยชน์วิชาชีพ และพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

3.5 ความรับผิดชอบในวิชาชีพ ได้แก่ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ยอมรับผลในการกระทำของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่และหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในวิชาชีพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเพื่อศึกษาสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษา ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การศึกษาสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษา ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะความเป็นครู มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา และหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือ หลังจากนั้นทำการศึกษาข้อมูลสมรรถนะของครูโดยการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้บริหารในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ครูอาชีวศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูที่ทางผู้บริหารหรือวิทยาลัยต้องการ ผู้ให้ข้อมูลประมาณ 15 คน แล้วจึงสร้างแบบวัดวัดสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะความเป็นครู มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษา และการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูอาชีวศึกษา มาสร้างข้อคำถาม แล้วนำไปหาคุณภาพของแบบวัดสมรรถนะความเป็นครู นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูอาชีวศึกษาที่ทำงานในวิทยาลัยในสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาอาชีวศึกษา ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 21 แห่ง ดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ครูอาชีวศึกษา จำนวน 236 คน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (n=236)

ข้อมูลทั่วไปของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	82	34.70
หญิง	154	65.30
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	169	71.60
ปริญญาโท	67	28.40
3. หลักสูตร		
การศึกษามัธยมศึกษา/ครุศาสตร์บัณฑิต/อุตสาหกรรมบัณฑิต	80	33.90
วิทยาศาสตร์บัณฑิต/วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต	60	25.40
อื่นๆ ระบุ บริหารธุรกิจบัณฑิต/ศิลปศาสตร์บัณฑิต/นิเทศศาสตร์บัณฑิต/นิติศาสตร์บัณฑิต/ บรรณารักษศาสตร์	96	40.70
4. จบการศึกษาในหลักสูตร		
จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษา	80	33.90
ไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษา	156	66.10
5. ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	86	36.40
6-10 ปี	39	16.50
11-15 ปี	32	13.60
16-20 ปี	37	15.70
20 ปีขึ้นไป	42	17.80
6. ประสบการณ์ในการเข้าร่วมการฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนรู้		
เคยเข้าร่วมฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนรู้	162	68.60
ไม่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนรู้	74	31.40
7. จำนวนครั้งของการฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนรู้		
0 ครั้ง	74	32.60
1-5 ครั้ง	81	34.30
6-10 ครั้ง	19	8.10
11 ครั้งขึ้นไป	6	2.50
ไม่ระบุ	56	22.50

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษา ดำเนินการโดยเปรียบเทียบสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษา

3. การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการส่งเสริมสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา ดำเนินการโดยการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษา

ผลการศึกษสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 ระดับของสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (n=236)

สมรรถนะความเป็นครู	Mean	S.D.	ระดับ
สมรรถนะหลัก	4.07	0.64	มาก
สมรรถนะความเชี่ยวชาญ	4.05	0.69	มาก
สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพ	4.07	0.73	มาก
สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาอุตสาหกรรม	4.13	0.83	มาก
สมรรถนะความเป็นครูโดยรวม	4.06	0.67	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ครูมีสมรรถนะความเป็นครูโดยรวมเท่ากับ 4.06 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาอุตสาหกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.13 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สมรรถนะหลักและสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ 4.07 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 และ 0.73 อยู่ในระดับมาก ส่วนสมรรถนะความเชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.05 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา

ผลการศึกษสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาเมื่อจำแนกตามวุฒิที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบผลการศึกษสมรรถนะ ดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (n=236)

สมรรถนะความเป็นครู	การศึกษา				MD	t	p
	จบการศึกษาใน		ไม่ได้จบการศึกษาใน				
	หลักสูตรการศึกษา (n=80)	หลักสูตรการศึกษา (n=156)	หลักสูตรการศึกษา (n=80)	หลักสูตรการศึกษา (n=156)			
Mean	S.D.	Mean	S.D.				
สมรรถนะหลัก	4.11	0.72	4.05	0.60	0.06	0.68	.49
สมรรถนะความเชี่ยวชาญ	4.09	0.75	4.04	0.66	0.05	0.51	.61
สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพ	4.02	0.90	4.09	0.63	0.07	0.74	.45
สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาอุตสาหกรรม	4.17	0.95	4.11	0.77	0.06	0.40	.68
สมรรถนะความเป็นครูโดยรวม	4.07	0.77	4.05	0.62	0.02	0.27	.78

จากตาราง 4 พบว่า ครูจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะความเป็นครูโดยรวมเท่ากับ 4.07 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 อยู่ในระดับมาก ส่วนครูไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะความเป็นครูโดยรวมเท่ากับ 4.05 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 อยู่ในระดับมาก และสามารถพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

- ครูจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะหลักเท่ากับ 4.11 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 อยู่ในระดับมาก ส่วนครูไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะหลักเท่ากับ 4.05 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 อยู่ในระดับมาก
- ครูจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะความเชี่ยวชาญเท่ากับ 4.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 อยู่ในระดับมาก ส่วนครูไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะความเชี่ยวชาญเท่ากับ 4.04 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 อยู่ในระดับมาก
- ครูจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพเท่ากับ 4.02 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 อยู่ในระดับมาก ส่วนครูไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพเท่ากับ 4.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 อยู่ในระดับมาก
- ครูจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาอุตสาหกรรมเท่ากับ 4.17 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95 อยู่ในระดับมาก ส่วนครูไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาอุตสาหกรรมเท่ากับ 4.11 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 อยู่ในระดับมาก

เมื่อทำการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษากับครูที่ไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษานี้ในเขตกรุงเทพมหานคร จากตาราง 4 พบว่า ครูที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะความเป็นครูโดยรวมและทุกด้าน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก สมรรถนะความเชี่ยวชาญ สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพ และสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการส่งเสริมสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้เสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมสมรรถนะครูอาชีวศึกษา โดยเสนอให้มีการส่งเสริมสมรรถนะครูอาชีวศึกษา เพิ่มเติมและเน้นย้ำจากสมรรถนะที่ได้กำหนดมา คือ มุ่งปลูกฝังการพัฒนาตนเองในด้าน ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เฉพาะด้าน ทักษะการสื่อสาร การใช้ภาษาที่หลากหลายตามการพัฒนาประเทศ นวัตกรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ โดยสถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมมือกันในการพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา ทั้งนี้สถานประกอบการที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสมรรถนะควรได้รับสิทธิประโยชน์ เช่น การลดหย่อนภาษีในการดำเนินการเพื่อการพัฒนาครูอาชีวศึกษา

ทั้งนี้ในการส่งเสริมสมรรถนะครูอาชีวศึกษา ให้มีการดำเนินการทั้งในขณะที่กำลังศึกษา (pre-service) และหลังจากสำเร็จการศึกษาและเป็นครูประจำการแล้ว (in-service) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. pre-serve สถาบันการผลิตครูควรออกแบบหลักสูตรให้บัณฑิตครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลัก (core competency) สมรรถนะความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครู (professional competency) และสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพ (functional competency) ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ทั้งนี้เนื่องจากต้องสอนนักเรียนนักศึกษาให้สำเร็จออกไปและเข้าสู่สถานประกอบการ สถาบันการผลิตครูพิจารณาการส่งเสริมสมรรถนะโดยใช้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และ occupational standard และมาตรฐานฝีมือแรงงาน เป็นตัวกำหนดสมรรถนะที่สำคัญว่าครูควรมีสมรรถนะอย่างไร แต่ละชั้นปีสามารถเกิดสมรรถนะใด มีการเพิ่มพูนสมรรถนะให้สูงขึ้นตามชั้นปีที่ได้รับการศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้ตามสมรรถนะที่ตรงและจบออกไปสามารถจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการได้ ควรให้ระยะเวลาในการส่งนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้มากขึ้น รวมทั้งในสถานประกอบการด้วย มีระบบการ coaching ที่เป็นระบบ จัดระบบการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษา ว่าการเป็นครูอาชีวศึกษาที่ดีเป็นอย่างไร มีการนำเสนอครุต้นแบบที่เป็นแรงบันดาลใจให้กับนักศึกษา ทั้งนี้ นักศึกษาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรครูอาชีวศึกษา มาจากผู้เรียน 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และกลุ่มผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มนี้ มีความสามารถในการ

สอนที่แตกต่างกันเนื่องจากพื้นฐานที่ได้การพัฒนาแตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาดำเนินการโดยจัดให้มีห้องเรียนที่ผู้เรียนสองกลุ่มนี้ได้เรียนรู้ร่วมกันแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้นักศึกษาทั้งสองกลุ่มได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทักษะระหว่างกันเพื่อหลอมรวมให้นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีสมรรถนะที่เท่าเทียมกัน

2. in-service จัดให้มีการประเมินสมรรถนะครูอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบ เมื่อพบว่าครูยังขาดสมรรถนะด้านใดให้มีการพัฒนาเพื่อให้เต็มเต็มให้มีความสมบูรณ์ โดยใช้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการพัฒนา เช่น สำนักพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้งนี้ ครูอาชีวศึกษาที่จบวุฒิปริญญาตรีโดยตรง ไม่ควรบกพร่องในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะในวิชาชีพ แต่อาจยังขาดประสบการณ์และทักษะในสมรรถนะเฉพาะในสาขาวิชาชีพ จึงควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างประสบการณ์จากสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง สำหรับครูที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรครูโดยตรง ซึ่งยังขาดในส่วนสมรรถนะหลัก สมรรถนะในวิชาชีพ สามารถได้รับพัฒนาสมรรถนะจากการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูและการฝึกอบรมเพิ่มเติมตามสายงาน นอกจากนี้หากพบว่ายังขาดสมรรถนะเฉพาะในสาขาวิชาชีพเนื่องจากขาดประสบการณ์ก็ต้องได้รับการพัฒนาเช่นเดียวกัน แนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะครูประจำการ ให้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้ 1) ประเมินระดับสมรรถนะของครู เพื่อจัดระดับสมรรถนะของครู 2) สำรวจความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล 3) จัดทำแผนการพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล 4) ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะ ทั้งนี้การพัฒนาสมรรถนะให้มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงการพัฒนา เช่น การพัฒนาระดับบุคคล จัดให้มีการศึกษาด้วยตนเองจากสื่อ online, face to face, classroom, ฝึกอบรม สัมมนา ในระดับสถานศึกษา ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนในการพัฒนา ด้วยการมอบหมายงานเพื่อการกระตุ้นให้เกิดการใช้สมรรถนะที่จำเป็นอย่างสม่ำเสมอ การสร้างทีมการทำงานเพื่อพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สมรรถนะซึ่งกันและกัน และในระดับส่วนกลาง ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาครูอาชีวศึกษา มีหลักสูตรที่หลากหลายตรงตามความต้องการของครูหลักสูตรและสถานศึกษา การจัดเตรียมการเพิ่มสมรรถนะให้กับครูอาชีวศึกษาทำได้หลากหลายช่องทาง ทั้งนี้ในช่องทาง online ควรพัฒนาอย่างเป็นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและการนำมาใช้ประมวลผล เช่น มีระบบการ login มีการทดสอบก่อนและหลังพร้อมจัดส่งผลการประเมินให้กับหน่วยงานได้รับทราบ นอกจากนี้ หน่วยงานส่วนกลางควรมีการจัดทำช่องทางสื่อสารที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาศึกษาสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. สมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษา พบว่า สมรรถนะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาอุตสาหกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สมรรถนะหลักและสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เบญจวรรณ ศรีคำนวล และคณะ (Benjawan Srikhamnuan and etc, 2017: 2535-2548) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งชี้ว่าปัจจัยด้านครูผู้สอนส่งผลต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในระดับมาก โดยประกอบด้วยสมรรถนะความเป็นครูในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คุณธรรมจริยธรรม ความเชี่ยวชาญในการสอน ความสามารถในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา พบว่า สมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะความเป็นครูโดยรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนครูไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก สมรรถนะความเชี่ยวชาญ สมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาชีพ และสมรรถนะในหน้าที่เฉพาะสาขาวิชาอุตสาหกรรม พบว่าครูทั้งสองกลุ่มมีระดับสมรรถนะรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเมื่อทำการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาทั้งสองกลุ่ม พบว่า ครูที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีสมรรถนะความเป็นครูโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการส่งเสริมสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา พบว่า ควรมีการส่งเสริมสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา โดยดำเนินการ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนครูอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ มีการจัดประสบการณ์ระหว่างเรียนและฝึกปฏิบัติวิชาชีพ และ 2) การพัฒนาครูประจำการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาตามความจำเป็นของกลุ่มครูอาชีวศึกษา และมีการใช้การพัฒนาสมรรถนะด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การฝึกอบรม การเสริมประสบการณ์ในสถานประกอบการ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ เมธีติน สมอุ้นจารย์ และคณะ ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Metheesin Som-um-charn and etc.,2013 : 169-181) ที่ได้เสนอว่าแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาประกอบด้วย เรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาต่อ การจัดประชุมเชิงวิชาการ การฝึกในสถานประกอบการ และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ โดยสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาที่ต้องพัฒนา ได้แก่ 1) สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านซาว์บ์ญญา ด้านบุคลิกภาพ และด้านการบริหารจัดการ 2) สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านการวัดประเมินผล ด้านการใช้จิตวิทยาสำหรับครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านการวิจัย ด้านการจัดการชั้นเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) สมรรถนะเฉพาะ ประกอบด้วย ด้านวิชาชีพช่างเฉพาะ ด้านการใช้เครื่องมือเครื่องจักร ด้านภาวะผู้นำการศึกษาวิชาชีพ และด้านการเป็นคู่มืออาชีพ และ 4) สมรรถนะทั่วไป ประกอบด้วย ด้านภาษาและเทคโนโลยี ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการประสานความร่วมมือในกาจัดการอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะและข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมสมรรถนะของครูอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรไปพิจารณาเพื่อดำเนินการ ทั้งในส่วนของสถาบันการผลิตครูและสถานศึกษาที่มีครูประจำการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเจาะลึกโดยจำแนกตามสาขาวิชาชีพ เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นและจัดทำเป็นแผนการพัฒนาที่มีความเฉพาะตรงกับความต้องการของแต่ละสาขายิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นคลังความรู้ในการพัฒนาได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

บรรณานุกรม

มานิต ศรีเพิ่มพูน (2555). ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะเป็นครูยุคใหม่ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ตามการรับรู้ของครูวิทยาเทคโนโลยีวิศวกรรมบริหารธุรกิจ. ศศ.ม. (ภาษาและการสื่อสาร) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(นิด้า)

- วนิดา ภูวนารถอนุรักษ์ (2556). **สมรรถนะของครูไทย**. วารสารรามคำแหง ปีที่ 26 ฉบับพิเศษ บทความวิชาการ/ วิทยานิพนธ์.
- วีระพันธ์ สิทธิพงศ์. (2547). **ลักษณะการแห่งครูอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอพี กราฟฟิกส์ดีไซน์ และการพิมพ์.
- อร่ามศรี อากาศดูล และคณะ(2555). **มาตรฐานวิชาชีพครูการอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ : โบนัสปริเรส.
- ฤตินันท์ สมุทรทัย.(2556). **การพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2560. จาก <http://re-ed.onecapps.org/ReEDFile/sym1513.pdf>
- Kunter Mareike et al (2013). Professional competence of Teacher : Effects on Instructional Quality and Student Development. **Journal of Educational Psychology**. Vol No 3 : 805-820.
- Oser Fritz, Salzmann Patrizia and Heinzer Sarah. (2009). Measuring the competence-quality of vocational teachers : An advocacy approach. **Empirical Research in Vocational Education and Training**. 1: 65-83.
- Winther Esther and Klotz Katharina Viola. (2013). Measurement of vocational competences : an analysis of the structure and reliability of current assessment practices in economic domains. **Empirical Research in Vocational Education and Training**. 5: 2.
- Benjawan Srikhamnuan, Panya Thongnil, Kanchana Boonsong.(2017). Factors affect success of dual vocational training in education institutes in lampang province under office of vocational education commission. Veridian E-Journal, Silpakorn University, Vol.10(2) : 2535-2548.
- Metheesin Som-um-charn, Witthaya Chansila, Samran Meejang, Panya Sungkawadee. (2013). A Model of Competency Development for Industrial Instructors in Colleges under the Office of Vocational Education Commision. Journal of Education Naresuan University. Vol. 15 : 169-181